

Etkinlik – 1

- Aynı adları yazmış olmalısınız.
- Size sıcakkanlı gelen biri, arkadaşınıza öyle gelmeyebilir.
Farklı adları yazmış olabilirsiniz.
- Büyük bir olasılıkla farklı adlar yazmışsınızdır.
- Bazı öğretmenleri kiminiz genç kiminiz yaşlı sayabilirsiniz.
- Bu sayının sıfır olduğu bellidir.
- Her biriniz 8 farklı sayıdan birini yazmış olabilirsiniz.

✦ Açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, farklılıklar hangi adları yazacağınızın tam olarak belirtilmemiş olmasından kaynaklanır.

Etkinlik – 2

Kümeleri P ve R ile adlandıralım.

Ortak özellik yöntemi ile,

$$P = \{x \mid x, \text{MATEMATİK sözcüğündeki bir harftir.}\}$$

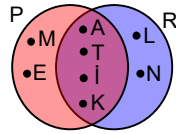
$$R = \{x \mid x, \text{ANALİTİK sözcüğündeki bir harftir.}\}$$

biçiminde yazılırlar.

Liste yöntemi ile,

$$P = \{M, A, T, E, İ, K\}; \quad R = \{A, N, L, İ, T, K\} \text{ olur.}$$

P ve R kümeleri Venn şeması ile yandaki gibi gösterilirler.

Etkinlik – 3

- Küme ayırıcı içine yazabileceğiniz bir eleman yoktur.
 $A = \{ \}$
- $B = \{ \}$
- $C = \{1, 3, 5, 7\}$
C kümesi 4 elemanlıdır.
- $D = \{9, 11, 13, 15, 17, \dots\}$
D kümesinin elemanları yazmakla bitmez.
D kümesi sonsuz elemanlıdır.

Etkinlik – 4

- “ $A \subset A$ ” ① önermesinin nicelme mantığındaki karşılığı “ $\forall x, (x \in A) \Rightarrow (x \in A)$ ” dir. ②
② önermesinin, x’in herhangi bir a değeri için yorumlaması “ $(a \in A) \Rightarrow (a \in A)$ ” ③ olur.
“ $p : a \in A$ ” denirse, yorumlama “ $p \Rightarrow p$ ” ④ önermesine dönüşür.
② önermesinin bütün yorumlamaları “ $p \Rightarrow p$ ” biçiminde olacağından; “ $A \subset A$ ” önermesinin doğruluğu, “ $p \Rightarrow p$ ” önermesinin bir totoloji olup olmadığına bağlı olacaktır.
“ $p \Rightarrow p$ ” önermesinin bir totoloji olduğu açıktır.
O hâlde; $A \subset A$ doğrudur.
- “ $\emptyset \subset A$ ” ① önermesinin nicelme mantığındaki karşılığı “ $\forall x, (x \in \emptyset) \Rightarrow (x \in A)$ ” ’dir. ②
 $x = a$ yorumlaması ile $(a \in \emptyset) \Rightarrow (a \in A)$ ③ önermesi elde edilir. “ $a \in \emptyset \equiv 0$ ” ’dir.
“ $p : a \in A$ ” denirse, ③ önermesi “ $0 \Rightarrow p$ ” önermesine dönüşür.
② önermesinin bütün yorumlamaları “ $0 \Rightarrow p$ ” biçiminde olur.
“ $0 \Rightarrow p$ ” önermesi bir totoloji olduğundan $\emptyset \subset A$ doğrudur.

Etkinlik – 5

- $$(A = B) \Leftrightarrow [\forall x, (x \in A) \Leftrightarrow (x \in B)]$$
- $$\Rightarrow (A = B) \Leftrightarrow \{ \forall x, [(x \in A) \Rightarrow (x \in B)] \wedge [(x \in B) \Rightarrow (x \in A)] \}$$
- (İki yönlü koşullu önermenin tanımından)
- $$\Rightarrow (A = B) \Leftrightarrow [(A \subset B) \wedge (B \subset A)]$$
- (Alt kümenin tanımından)
- ✦ Alt küme tanımı ile ispat tamamlanmış oldu:
- $$\{ \forall x, [(x \in A) \Rightarrow (x \in B)] \} = (A \subset B);$$
- $$\{ \forall x, [(x \in B) \Rightarrow (x \in A)] \} = (B \subset A)$$

Etkinlik – 6

- a. $\emptyset$ Alt küme sayısı 1'dir.
- b. $\emptyset, \{a\}$
Alt küme sayısı 2'dir.
- c. $\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{a, b\}$
Alt küme sayısı 4'tür.
- d. $\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{b, c\}, \{a, b, c\}$
Alt küme sayısı 8'dir.
- e. $\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{a, d\}, \{b, c\}, \{b, d\}, \{c, d\}, \{a, b, c\}, \{a, b, d\}, \{a, c, d\}, \{b, c, d\}, \{a, b, c, d\}$
Alt küme sayısı 16'dır.

- f. Alt kümelerin sayılarının, 2'nin kuvvetleri olduğuna dikkat ediniz. Görünüşe göre, n elemanlı kümenin alt kümelerinin sayısı 2^n olmalıdır.

Kümenin eleman sayısı	Kümenin alt kümeleri sayısı
0	$1 = 2^0$
1	$2 = 2^1$
2	$4 = 2^2$
3	$8 = 2^3$
4	$16 = 2^4$

Etkinlik – 7

- a. $2^5 = 32$ b. $2^4 = 16$ c. $2^6 - 1 = 63$
- d. Kuvvet kümesi $2^6 = 64$ elemanlı olup bunun alt kümelerinin sayısı 2^{64} olur.

Etkinlik – 8

- a. A kümesinin a'yı içermeyen alt kümeleri, $\{b, c, d, e, f\}$ kümesinin alt kümeleridir. Bunların sayısı da $2^5 = 32$ 'dir.
- b. A kümesinin b'yi bulunduran alt kümeleri, b'nin yanına $\{a, c, d, e, f\}$ kümesinin alt kümelerinin elemanları yazılarak elde edilir. Buna göre; A kümesinin b'yi bulunduran alt kümelerinin sayısı $2^5 = 32$ 'dir.
- c. $2^4 = 16$
- d. Tüm alt kümelerin sayısından a ve b'yi içermeyen alt kümelerin sayısı çıkarılırsa, geriye a veya b'yi içeren alt kümelerin sayısı kalır: $2^6 - 2^4 = 48$

- e. a var, b var, c var $\rightarrow 2^3 = 8$;
a var, b yok, c var $\rightarrow 2^3 = 8$;
a yok, b var, c var $\rightarrow 2^3 = 8$
a veya b'yi bulunduran ve c'yi bulunduran alt kümelerin sayısı 24'tür.
- f. "p: Alt kümede a vardır.
q: Alt kümede b vardır.
r: Alt kümede c vardır." olsun.
 $p \vee q \vee r$ önermesinin doğru olduğu durumların sayısı isteniyor.
 $p \vee q \vee r \equiv (p' \wedge q' \wedge r)'$ denkliği dikkate alınarak, A'nın tüm alt kümelerinin sayısından a'yı ve b'yi bulundurmeyen ve c'yi bulunduran alt kümelerinin sayısı çıkarılır:
a veya b'yi bulunduran veya c'yi bulundurmeyen alt kümelerin sayısı, $2^6 - 2^3 = 56$ bulunur.

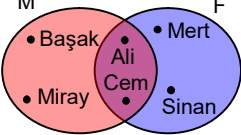
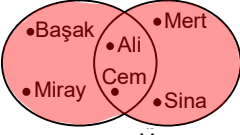
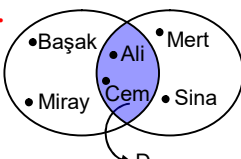
Etkinlik – 9

- a. Koşula uyan D kümelerinin sayısı, A'nın alt kümelerinin sayısı kadardır. Bu da, $2^3 = 8$ 'dir.
- b. Koşula uyan E kümeleri B'nin A'yı kapsayan alt kümeleridir. Bunların sayısı da $\{d, e, f, g\}$ kümesinin alt kümelerinin sayısı olup $2^4 = 16$ 'dır.
- c. 4 elemanlı E kümelerinin sayısı, $\{d, e, f, g\}$ 'nin 1 elemanlı alt kümelerinin sayısına eşit olup 4'tür.
- d. 5 elemanlı E kümelerinin sayısı, $\{d, e, f, g\}$ 'nin 2 elemanlı alt kümelerinin sayısına eşittir. $\{d, e, f, g\}$ kümesinin 2 elemanlı alt kümelerinin sayısını şöyle bulabiliriz:
Bu kümenin bir elemanını 4 değişik biçimde seçebiliriz. İkinci eleman için 3 seçenek kalır. O hâlde; (d, e) gibi sıralı ikilileri $4 \cdot 3 = 12$ değişik biçimde seçebiliriz. 2 elemanlı bir kümenin elemanları ile 2 değişik sıralı ikili yazılabilir. Örneğin; $\{d, e\}$ kümesinin sıralı ikilileri (d, e) ve (e, d) ikilileridir.
Öyleyse; 12 değişik sıralı ikili, 2 elemanlı $12 : 2 = 6$ kümeye ait olabilir.
5 elemanlı E kümelerinin sayısı 6'dır.

Etkinlik -10

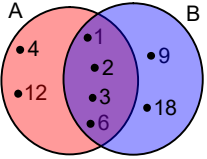
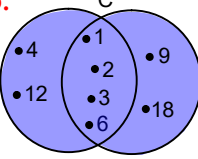
- a. B kümesinin, örneğin; yalnız a'nın bulunduğu alt kümelerini bulmak için, a'nın yanına $\{d,e,f\}$ 'nin alt kümeleri birer birer konular. 2^3 değişik alt küme elde edilir. a, b, c'den biri 3 değişik biçimde seçilebileceğinden, istenen alt kümelerin sayısı $3 \cdot 2^3 = 24$ olur.
- b. B kümesinin, örneğin; a ve b'yi bulunduran alt kümelerinin sayısı $2^3 = 8$ dir.
A kümesinin herhangi iki elemanı 3 değişik biçimde seçilebilir. O hâlde, istenen alt kümelerin sayısı $3 \cdot 8 = 24$ olur.
- c. $2^3 = 8$
- d. B kümesinin a, b, c'den hiç birinin bulunmadığı alt kümelerinin sayısı $2^3 = 8$ 'dir.
Buna göre; B'nin a, b, c'den en az birinin bulunduğu alt kümelerinin sayısı, $2^6 - 2^3 = 56$ olur.

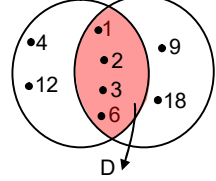
Etkinlik -11

- a.
- b.
- c.
- d. $Y = \{x | (x \in M) \vee (x \in F)\}$
 $D = \{x | (x \in M) \wedge (x \in F)\}$

Etkinlik - 12

$A = \{1,2,3,4,6,12\}$ ve $B = \{1,2,3,6,9,18\}$ olur.

- a.
- b.
 $C = A \cup B$ olur.

- c.
 $D = A \cap B = \{1,2,3,6\}$ olur.

Etkinlik - 13

- a. $A \cup A = \{x | (x \in A) \vee (x \in A)\}$ ($\cup$ 'nin tanımı)
 $\Rightarrow A \cup A = \{x | x \in A\}$ ($\vee$ 'nin tek kuvvet öz.)
 $\Rightarrow A \cup A = A$
- b. $A \cap A = \{x | (x \in A) \wedge (x \in A)\}$ ($\cap$ 'nin tanımı)
 $\Rightarrow A \cap A = \{x | x \in A\}$ ($\wedge$ 'nin tek kuvvet öz.)
 $\Rightarrow A \cap A = A$

Etkinlik - 14

- a. $A \cup \emptyset = \{x | (x \in A) \vee (x \in \emptyset)\}$ ($\cup$ 'nin tanımı)
 $\Rightarrow A \cup \emptyset = \{x | (x \in A) \vee 0\}$ ($\emptyset$ 'nin tanımı)
 $\Rightarrow A \cup \emptyset = \{x | x \in A\}$ ($p \vee 0 \equiv p$)
 $\Rightarrow A \cup \emptyset = A$
- b. $A \cap \emptyset = \{x | (x \in A) \wedge (x \in \emptyset)\}$
 $\Rightarrow A \cap \emptyset = \{x | [(x \in A) \wedge (x \in \emptyset)] \vee (x \in \emptyset)\}$
($x \in \emptyset \equiv 0$ olduğundan bir önermeye $\vee$ işlemini ile bağlanabilir.)
 $\Rightarrow A \cap \emptyset = \{x | [(x \in A) \wedge 0] \vee (x \in \emptyset)\}$ ($x \in \emptyset \equiv 0$)
 $\Rightarrow A \cap \emptyset = \{x | 0 \vee (x \in \emptyset)\}$ ($p \wedge 0 \equiv 0$)
 $\Rightarrow A \cap \emptyset = \{x | x \in \emptyset\}$ ($0 \vee q \equiv q$)
 $\Rightarrow A \cap \emptyset = \emptyset$

Etkinlik - 15

- a. $A \cup B = \{x | (x \in A) \vee (x \in B)\}$ ($\cup$ 'nin tanımı)
 $\Rightarrow A \cup B = \{x | (x \in B) \vee (x \in A)\}$ (Değişme öz.)
 $\Rightarrow A \cup B = B \cup A$ ($\cup$ 'nin tanımı)
- b. a'daki gibi ispatlayınız.

Etkinlik – 16

a. Birleşim kümesinin tanımını kullanalım:

$$\begin{aligned} A \cup (B \cup C) &= \{x | (x \in A) \vee [x \in (B \cup C)]\} \\ \Rightarrow A \cup (B \cup C) &= \{x | (x \in A) \vee [(x \in B) \vee (x \in C)]\} \\ \Rightarrow A \cup (B \cup C) &= \{x | [(x \in A) \vee (x \in B)] \vee (x \in C)\} \\ &\quad (\vee \text{'nin birleşme öz.}) \\ \Rightarrow A \cup (B \cup C) &= \{x | (x \in A) \vee (x \in B)\} \cup C \\ \Rightarrow A \cup (B \cup C) &= (A \cup B) \cup C \end{aligned}$$

b. a'daki gibi ispatlayınız.

Etkinlik – 17

a. $A \cup (B \cap C) = \{x | (x \in A) \vee [x \in (B \cap C)]\}$
(Birleşim kümesinin tanımı)

$$\Rightarrow A \cup (B \cap C) = \{x | (x \in A) \vee [(x \in B) \wedge (x \in C)]\}$$

(Kesişim kümesinin tanımı)

$$\Rightarrow A \cup (B \cap C) = \{x | [(x \in A) \vee (x \in B)] \wedge [(x \in A) \vee (x \in C)]\}$$

($\vee$ 'nin $\wedge$ üzerine dağılıma özelliği.)

$$\Rightarrow A \cup (B \cap C) = \{x | [x \in (A \cup B)] \wedge x \in (A \cup C)\}$$

(Birleşim kümesinin tanımı)

$$\Rightarrow A \cup (B \cap C) = (A \cup B) \cap (A \cup C) \quad (\cap \text{'nin tanımı})$$

b. a'daki gibi ispatlayınız.

c. a'daki gibi ispatlayınız.

d. a'daki gibi ispatlayınız.

Etkinlik – 18

a. $A \cap B = \{0, 1, 2, 3\}$ ve $A \cap C = \{1, 2, 3, 4\}$ verilmiştir.

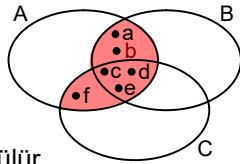
$$\begin{aligned} A \cap (B \cup C) &= (A \cap B) \cup (A \cap C) \\ \Rightarrow A \cap (B \cup C) &= \{0, 1, 2, 3, 4\} \text{ bulunur.} \end{aligned}$$

b. $A \cap B = \{a, b, c, d, e\}$

ve $A \cap C = \{c, d, e, f\}$

kümeleri Venn şemasında gösterilirse, C kümesinde en azından c, d, e, f elemanlarının bulunduğu görülür.

C kümesi en az 4 elemanlıdır.

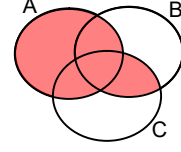

c. $A \cup B = \{a, b, c, d, e\}$

ve $A \cup C = \{c, d, e, f\}$ dir.

Boyalı bölgeye karşılık gelen küme $A \cup B$ ve $A \cup C$ kümelerinin kesişimidir.

$(A \cup B) \cap (A \cup C) = \{c, d, e\}$ olur.

Etkinlik – 19

a. " $A \subset (A \cup B)$ " ① önermesinin

niceleme mantığındaki karşılığı,

" $\forall x, (x \in A) \Rightarrow [(x \in A) \vee (x \in B)]$ " dir. ②

② önermesinin $x = a$ için yorumlaması

" $(a \in A) \Rightarrow [(a \in A) \vee (a \in B)]$ " olur. ③

p : $a \in A$ ve q : $a \in B$ denirse, ③ önermesi

" $p \Rightarrow p \vee q$ " önermesine dönüşür.

② önermesinin tüm yorumlamaları " $p \Rightarrow p \vee q$ " biçiminde olacaktır.

$p \Rightarrow p \vee q \equiv p' \vee p \vee q \equiv 1$ olup toloji olduğundan

" $A \subset (A \cup B)$ " önermesi doğrudur.

b. a'daki gibi ispatlayınız.

c. a'daki gibi düşünerek,

" $(A \subset B) \Leftrightarrow (A \cap B = A)$ " ① önermesine

önermeler mantığında karşılık gelen önermenin,

" $(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow [(p \wedge q) \Leftrightarrow p]$ " ② olduğunu ve

bunun da toloji olduğunu gösterebilirsiniz.

Böylece; $(A \subset B) \Leftrightarrow (A \cap B = A)$ önermesinin

doğru olduğunu göstermiş olursunuz.

d. c'deki gibi ispatlayınız.

Etkinlik – 20

a. $(A \cup C = B \cup C) \Rightarrow (A = B)$ ① önermesinin bir gerektirme olmadığını göstereceğiz.

① önermesinin önermeler mantığındaki karşılığının $[(p \vee r) \Leftrightarrow (q \vee r)] \Rightarrow (p \Leftrightarrow q)$ ② olduğunu gösteriniz.

Bu durumda problem, ② önermesinin bir toloji olmadığını göstermeye dönüşür.

Bunu da gösterebilirsiniz.

O hâlde; $(A \cup C = B \cup C)$ olması $A = B$ olmasını gerektirmez.

Örneğin; $A = \{1, 3\}$, $B = \{3, 4, 5\}$ ve $C = \{1, 4, 5\}$ iken

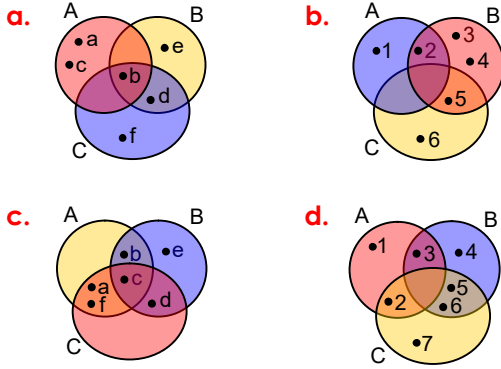
$A \cup C = B \cup C$ olduğu hâlde $A \neq B$ 'dir.

b. “ $(A \cup C) \subset (B \cup C)$ önermesinin önermeler mantığındaki karşılığının “ $(p \vee r) \Rightarrow (q \vee r)$ ”; “ $A \subset B$ ” ‘nin karşılığının “ $p \Rightarrow q$ ” olduğunu ve “ $[(p \vee r) \Rightarrow (q \vee r)] \Rightarrow (p \Rightarrow q)$ ” önermesinin bir gerektirme olmadığını göstereceksiniz.
Örneğin; $A = \{2,3,4\}$, $B = \{1,2,3\}$ ve $C = \{4,5\}$ iken $(A \cup C) \subset (B \cup C)$ olduğu halde, $A \subset B$ ‘dir.

- c.** a’daki gibi yapınız.
d. b’deki gibi yapınız.

Etkinlik – 21

Üç kümeyi birlikte Venn şeması ile göstermek için önce üç kümenin kesişiminin elemanları, sonra ikişer ikişer kesişimlerinin elemanları yerleştirilmelidir.

Etkinlik – 22

a. K ve K’ kümelerini liste yöntemi ile yazabilirsiniz. Ortak özellik yöntemi ile;

$$K = \{x \mid x \text{ sınıfınızdaki kız öğrencidir.}\},$$

$$K' = \{x \mid x \text{ sınıfınızdaki erkek öğrencidir.}\},$$

$$K \cup K' = \{x \mid x \text{ sınıfınızdaki öğrencidir.}\} \text{ olur.}$$

b. K’ ve $K \cup K'$ kümelerini liste yöntemi ile yazmak çok zaman alır.

$$K' = \{x \mid x \text{ okulunuzda kız öğrencidir;} \\ x \text{ sizin sınıfınızda değildir.}\}$$

$$K \cup K' = \{x \mid x \text{ okulunuzdaki kız öğrencidir.}\}$$

- c.** b ile aynı biçimde yazılabilir.
d. b ile aynı biçimde yazılabilir.

e. Bir T kümesi yazıp soyut ve somut tüm nesnelere bu kümeye aldığınızı düşününüz. Bu T kümesinde T’nin kuvvet kümesi olamayacaktır. O hâlde; böyle bir küme yoktur.

f. “Tüm nesnelere kümesi.” ya da “Kümelerin kümesi.” ifadeleri bir küme belirtmediğine göre; bir A kümesinin dışındaki nesnelere kümesinden söz edebilmek için, A’yı kapsayan bir kümenin belirtilmesi gerekir. bu kümeye **evrensel küme** diyeceğiz.

Evrensel küme, incelenen konu ile ilgili tüm nesnelere içerecek kadar geniş, ilgisiz nesnelere içermeyecek kadar dar seçilmelidir.

Etkinlik – 23

$$\begin{aligned} \text{a. } (2x+3)(x+2)(x-3) &= 0 \\ \Rightarrow (2x+3=0) \vee (x+2=0) \vee (x-3=0) \\ &\quad \text{p(x)} \quad \quad \text{q(x)} \quad \quad \text{r(x)} \end{aligned}$$

Çift doğal sayılardan hiç biri **p(x)**, **q(x)** veya **r(x)** **açık önermelerinden** herhangi birini doğru yapmaz.

$$\Ç = \emptyset \text{ olur.}$$

b. $x = 3$ için
 $p(3) \equiv 0$, $q(3) \equiv 0$, $r(3) \equiv 1$ olduğundan
 $p(3) \vee q(3) \vee r(3) \equiv 1$ dir.

$$\Ç = \{3\} \text{ olur.}$$

$$\text{c. } \Ç = \{-2,3\} \quad \text{d. } \Ç = \left\{-\frac{3}{2}, -2,3\right\} \quad \text{e. } \Ç = \left\{-\frac{3}{2}, -2,3\right\}$$

Etkinlik – 24

a. “ $A \subset E$ ” ① önermesinin niceleme mantığındaki karşılığı “ $\forall x, (x \in A) \Rightarrow (x \in E)$ ” dir. ②

② önermesinin “ $(a \in A) \Rightarrow (a \in E)$ ” ③

yorumunda $p: a \in A$, $a \in E \equiv 1$ sembolleştirmesi yapılırsa; bunun önermeler mantığındaki “ $p \Rightarrow 1$ ” ④ karşılığı elde edilir.

“ $p \Rightarrow 1$ ” önermesi bir toloji olduğundan “ $A \subset E$ ” önermesi doğrudur.

b. I. yol

" $A \cap E = A$ " önermesinin niceleme mantığındaki karşılığı $\forall x, [(x \in A) \wedge (x \in E)] \Leftrightarrow (x \in A)$;

önermeler mantığındaki karşılığı " $(p \wedge 1) \Leftrightarrow p$ " veya " $p \Leftrightarrow p$ " 'dir.

" $p \Leftrightarrow p$ " bir totoloji olduğundan " $A \cap E = A$ " 'dır.

II. yol

" $A \subset B \Rightarrow A \cap B = A$ " teoremini ispatlamıştınız.

Buna göre; $A \subset E$ olduğundan, $A \cap E = A$ olur.

III. yol

$A \cap E = \{x | (x \in A) \wedge (x \in E)\}$ ($\cap$ 'nin tanımı)

$\Rightarrow A \cap E = \{x | (x \in A) \wedge 1\}$ ($x \in E \equiv 1$)

$\Rightarrow A \cap E = \{x | x \in A\}$ ($p \wedge 1 \equiv p$)

$\Rightarrow A \cap E = A$

c. Siz, **b**'deki I. ve II. yolları bu teoremin ispatına uygulayınız.

III. yolu biz uygulayalım:

$A \cup E = \{x | (x \in A) \vee (x \in E)\}$ ($\cup$ 'nin tanımı)

$\Rightarrow A \cup E = \{x | [(x \in A) \vee (x \in E)] \wedge (x \in E)\}$

$\Rightarrow A \cup E = \{x | [(x \in A) \vee 1] \wedge (x \in E)\}$ ($x \in E \equiv 1$)

$\Rightarrow A \cup E = \{x | 1 \wedge (x \in E)\}$ ($p \vee 1 \equiv 1$)

$\Rightarrow A \cup E = \{x | x \in E\}$ ($1 \wedge p \equiv p$)

$\Rightarrow A \cup E = E$

Etkinlik – 25**a. I. yol**

$A \cup A' = \{x | (x \in A) \vee (x \in A')\}$ ($\cup$ 'nin tanımı)

$\Rightarrow A \cup A' = \{x | (x \in A) \vee (x \notin A)\}$ (A' 'nin tanımı)

$\Rightarrow A \cup A' = \{x | [(x \in A) \vee (x \notin A)] \wedge (x \in E)\}$

$\Rightarrow A \cup A' = \{x | 1 \wedge (x \in E)\}$ ($p \vee p' \equiv 1$)

$\Rightarrow A \cup A' = \{x | x \in E\}$ ($1 \wedge p \equiv p$)

$\Rightarrow A \cup A' = E$

II. yol

" $A \cup A' = E$ " önermesinin önermeler mantığındaki karşılığının " $(p \vee p' \equiv 1)$ " olduğunu göstererek ispatlayınız.

b. **a**'daki gibi ispatlayınız.

c. $(A')' = \{x | (x \notin A)'\}$

$\Rightarrow (A')' = \{x | [(x \in A)']'\}$

$\Rightarrow (A')' = \{x | x \in A\}$

$\Rightarrow (A')' = A$

d. $\emptyset' = \{x | (x \in E) \wedge (x \notin \emptyset)\}$

$\Rightarrow \emptyset' = \{x | (x \in E) \wedge (x \in \emptyset)'\}$

$\Rightarrow \emptyset' = \{x | (x \in E) \wedge 0'\}$

$\Rightarrow \emptyset' = \{x | (x \in E) \wedge 1\}$

$\Rightarrow \emptyset' = \{x | x \in E\}$

$\Rightarrow \emptyset' = E$

e. " $(A')' = A$ " ve " $\emptyset' = E$ " teoremlerini ispatladık.

Buna göre; $E = \emptyset' \Rightarrow E' = (\emptyset')' \Rightarrow E' = \emptyset$ bulunur.

f. " $(A \subset B) \Leftrightarrow (B' \subset A')$ " ① önermesinin önermeler mantığındaki karşılığının " $(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (q' \Rightarrow p')$ " ② olduğunu gösteriniz.

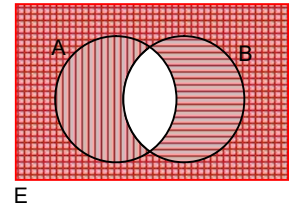
$p \Rightarrow q \equiv q' \Rightarrow p'$ olduğundan ② önermesi totolojidir.

O hâlde; " $(A \subset B) \Leftrightarrow (B' \subset A')$ " çift gerektirmezdir.

Etkinlik – 26

$A' \rightarrow$

$B' \rightarrow$

a. $(A \cup B)'$ kümesine karşılık gelen bölgenin hem yatay hem düşey çizgilerle taranmış olduğuna dikkat ediniz.

Buna göre; $(A \cup B)' = A' \cap B'$ olmalıdır.

b. $(A \cap B)'$ kümesine karşılık gelen bölgenin yatay **veya** düşey çizgilerle taranmış olduğuna dikkat ediniz.

Buna göre; $(A \cap B)' = A' \cup B'$ olmalıdır.

Etkinlik – 27

$$\begin{aligned} \text{a. } (A \cup B)' &= \{x | [x \in (A \cup B)]'\} \\ &\Rightarrow (A \cup B)' = \{x | [(x \in A) \vee (x \in B)]'\} \\ &\Rightarrow (A \cup B)' = \{x | (x \in A)' \wedge (x \in B)'\} \\ &\Rightarrow (A \cup B)' = A' \cap B' \end{aligned}$$

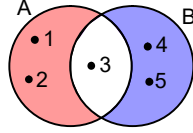
b. a'daki gibi ispatlayınız.

Etkinlik – 28

$$\begin{aligned} \text{a. } A' \cap B' &= (A \cup B)' = \{1,2,3,5,7\}' = \{4,6\} \\ \text{b. } A' \cup B' &= (A \cap B)' = \{3,7\}' = \{1,2,4,5,6\} \end{aligned}$$

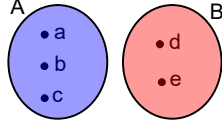
Etkinlik – 29

$$\begin{aligned} \text{a. } A - B &= \{1,2\}; \\ B - A &= \{4,5\} \text{ olur.} \end{aligned}$$

$A \neq B$ iken $A - B \neq B - A$ olduğu bu örnekte de görülmektedir.

$$\begin{aligned} \text{b. } A - B &= \{a,b,c\}; \\ B - A &= \{d,e\} \text{ olur.} \end{aligned}$$

$A \cap B = \emptyset$ ise $A - B = A$ ve $B - A = B$ olduğu açıktır.

c. Siz yapınız.

d. Siz yapınız.

Etkinlik – 30

$$\begin{aligned} \text{a. } A - B &= \{x | (x \in A) \wedge (x \notin B)\} && \text{(Fark tanımı)} \\ &\Rightarrow A - B = \{x | (x \in A) \wedge (x \in B)'\} && \text{(Tümlenme tanımı)} \\ &\Rightarrow A - B = A \cap B' && \text{(\cap' nin tanımı)} \\ \text{b. } A - A &= A \cap A' \Rightarrow A - A = \emptyset \\ \text{c. } A - \emptyset &= A \cap \emptyset' \\ &\Rightarrow A - \emptyset = A \cap E && (\emptyset' = E) \\ &\Rightarrow A - \emptyset = A && (A \subset E) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{d. } \emptyset - A &= \emptyset \cap A' \\ &\Rightarrow \emptyset - A = \emptyset && (\emptyset \subset A') \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{e. } E - A &= E \cap A' \\ &\Rightarrow E - A = A' && (A' \subset E) \end{aligned}$$

f. “ $(A \subset B) \Leftrightarrow (A - B = \emptyset)$ ” ① önermesinin önermeler mantığındaki karşılığının “ $(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow [(p \wedge q') \Leftrightarrow 0]$ ” ② olduğunu ve ② önermesinin bir totoloji olduğunu gösteriniz.

Etkinlik – 31

a. I. yol

“ $(A \cup B = A \cap B) \Leftrightarrow (A = B)$ ” ① önermesinin önermeler mantığındaki karşılığının “ $[(p \vee q) \Leftrightarrow (p \wedge q)] \Leftrightarrow (p \Leftrightarrow q)$ ” ② olduğunu ve ② önermesinin bir totoloji olduğunu gösteriniz.

II. yol

Önce $A = B$ 'nin gerekli koşul olduğunu gösterelim:

$$A \cup B = A \cap B \text{ ise } A \subset (A \cap B) \text{ ① olur.}$$

Her A ve B kümesi için $(A \cap B) \subset A$ dir. ②

① ve ②'den $A \cap B = A$ ③ olur.

Aynı şekilde; $A \cup B = A \cap B$ ise $B \subset (A \cap B)$ ve

$(A \cap B) \subset B$ olduğundan $A \cap B = B$ ④ olur.

③ ve ④'ten $A = B$ bulunur.

$(A \cup B = A \cap B) \Rightarrow (A = B)$ bir gerektirmedi.

Şimdi de $A = B$ 'nin yeterli koşul olduğunu gösterelim:

$$A = B \text{ ise } A \cup B = A \text{ ve } A \cap B = A \text{ olup}$$

$$A \cup B = A \cap B \text{ bulunur.}$$

$(A = B) \Rightarrow (A \cup B = A \cap B)$ de gerektirmedi.

$(A \cup B = A \cap B) \Leftrightarrow (A = B)$ çift gerektirme olur.

$$\begin{aligned} \text{b. } A - (B \cup C) &= A \cap (B \cup C)' \\ &\Rightarrow A - (B \cup C) = A \cap (B' \cap C') \\ &\Rightarrow A - (B \cup C) = A \cap A \cap B' \cap C' \\ &\Rightarrow A - (B \cup C) = (A \cap B') \cap (A \cap C') \\ &\Rightarrow A - (B \cup C) = (A - B) \cap (A - C) \end{aligned}$$

c. b'deki gibi ispatlayınız.

$$d. A - B = A \cap B'$$

$$\Rightarrow A - B = B' \cap (A')' \quad [A = (A')']$$

$$\Rightarrow A - B = B' - A'$$

$$e. (A \cap B) - C = A \cap B \cap C' \quad (A - B = A \cap B')$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - C = A \cap B \cap C' \cap C' \quad (\text{Tek kuvvet öz.})$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - C = A \cap B \cap C' \cap C' \quad (\text{Değiş. ve bir. öz.})$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - C = (A - C) \cap (B - C) \quad (A \cap B' = A - B)$$

f. I. yol

$$A \cap (B - C) = A \cap B \cap C' \quad (A - B = A \cap B')$$

$$\Rightarrow A \cap (B - C) = (A \cap B) - C \quad (A \cap B' = A - B)$$

C kümesinin $A \cap B$ kümesinde bulunan elemanları

$A \cap B \cap C$, $A \cap C$, $B \cap C$
kümelerinin de elemanlarıdır.

$A \cap B$ kümesinden C kümesini çıkarmak demek

$A \cap B \cap C$, $A \cap C$ ya da $B \cap C$ kümesini
çıkarmak demektir.

Buna göre;

$$A \cap (B - C) = (A \cap B) - (A \cap B \cap C),$$

$$A \cap (B - C) = (A \cap B) - (B \cap C),$$

$$A \cap (B - C) = (A \cap B) - (A \cap C)$$

eşitlikleri geçerlidir.

II. yol

$(A \cap B) - (A \cap C)$ kümesinin $A \cap (B - C)$ kümesine
eşit olduğunu gösterelim:

$$(A \cap B) - (A \cap C) = A \cap B \cap (A \cap C)'$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - (A \cap C) = A \cap B \cap (A' \cup C')$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - (A \cap C) = B \cap [A \cap (A' \cup C')]$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - (A \cap C) = B \cap [(A \cap A') \cup (A \cap C')]$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - (A \cap C) = B \cap [\emptyset \cup (A \cap C')]$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - (A \cap C) = B \cap A \cap C'$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - (A \cap C) = A \cap (B \cap C')$$

$$\Rightarrow (A \cap B) - (A \cap C) = A \cap (B - C)$$

İşlemlerin dayandırıldığı kuralları siz gösteriniz.

Etkinlik – 32

$$A \Delta B = (A - B) \cup (B - A)$$

$$\Rightarrow A \Delta B = (A \cap B') \cup (B \cap A')$$

$$\Rightarrow A \Delta B = [(A \cap B') \cup B] \cap [(A \cap B') \cup A']$$

$$\Rightarrow A \Delta B$$

$$= [(A \cup B) \cap (B' \cup B)] \cap [(A \cup A') \cap (B' \cup A')]$$

$$\Rightarrow A \Delta B = [(A \cup B) \cap E] \cap [E \cap (A' \cup B')]$$

$$\Rightarrow A \Delta B = (A \cup B) \cap (A' \cup B')$$

$$\Rightarrow A \Delta B = (A \cup B) \cap (A \cap B)'$$

$$\Rightarrow A \Delta B = (A \cup B) - (A \cap B)$$

İşlemlerin dayandırıldığı kuralları siz gösteriniz.

Etkinlik – 33

$$A \cap (B \Delta C) = (A \cap B) \Delta (A \cap C) \text{ ① ve}$$

$$(A \Delta B) \cap C = (A \cap C) \Delta (B \cap C) \text{ ②}$$

önermelerinin doğru olduğu gösterilecektir.

② önermesini size bırakıyoruz.

① önermesinin doğruluğunu biz gösterelim:

I. yol

$A \cap (B \Delta C) = (A \cap B) \Delta (A \cap C)$ ① önermesinin
önermeler mantığındaki karşılığının

$$[p \wedge (q' \Leftrightarrow r)] \Leftrightarrow [(p \wedge q)' \Leftrightarrow (p \wedge r)] \text{ ②}$$

olduğu ve bunun bir totoloji olduğu gösterilebilir.

O hâlde; $A \cap (B \Delta C) = (A \cap B) \Delta (A \cap C)$

eşitliği geçerlidir.

II. yol

$(A \cap B) \Delta (A \cap C)$ kümesinin $A \cap (B \Delta C)$ kümesine
eşit olduğunu gösterelim :

$$(A \cap B) \Delta (A \cap C)$$

$$= [(A \cap B) \cup (A \cap C)] - [(A \cap B) \cap (A \cap C)]$$

$$= [A \cap (B \cup C)] \cap (A \cap B \cap C)'$$

$$= A \cap (B \cup C) \cap [A' \cup (B \cap C)']$$

$$= (B \cup C) \cap A \cap [A' \cup (B \cap C)']$$

$$= (B \cup C) \cap \left\{ (A \cap A') \cup [A \cap (B \cap C)'] \right\}$$

$$\begin{aligned}
&= (B \cup C) \cap A \cap (B \cap C)' \\
&= A \cap [(B \cup C) - (B \cap C)] \\
&= A \cap (B \Delta C)
\end{aligned}$$

İşlemlerin dayandırıldığı kuralları siz gösteriniz.

Etkinlik – 34

- a. $A \cap (B \cup C)$ b. $B - (A \cup C)$
c. $[A - (B \cup C)] \cup [(B \cap C) - A]$
d. $(A \cap B \cap C) \cup [C - (A \cup B)]$
e. $(A - B) \cap C$ f. $C - (A \cup B)$
g. $[(A \cap C) - B] \cup (B - C)$ h. $(A \cup B) \Delta C$

Etkinlik – 35

Belirtilen kümeleri, önce küme işlemlerinden yararlanarak sadeleştirilim :

- a. $(A \cap B) \cup (A - B)$
 $= (A \cap B) \cup (A \cap B')$ (Neden?)
 $= A \cap (B \cup B')$ (Neden?)
 $= A \cap E$ (Neden?)
 $= A$ (Neden?)
- b. $(A \cup B) \cap B'$
 $= (A \cap B') \cup (B \cap B')$ (Neden?)
 $= (A \cap B') \cup \emptyset$ (Neden?)
 $= A \cap B'$ (Neden?)
- c. $(A \cup B) \cap (A \cup B')$
 $= A \cup (B \cap B')$ (Neden?)
 $= A \cup \emptyset$ (Neden?)
 $= A$ (Neden?)
- d. $[(A \cup B') \cap (A \cap C)] - [(A \cap C) - B]$
 $= (A \cap C) - (A \cap C \cap B')$ (Neden?)
 $= (A \cap C) \cap (A \cap C \cap B)'$ (Neden?)
 $= (A \cap C) \cap (A' \cup C' \cup B)$ (Neden?)
 $= [(A \cap C) \cap (A' \cup C')] \cup [A \cap C \cap B]$ (Neden?)
 $= [(A \cap C) \cap (A \cap C)'] \cup (A \cap B \cap C)$ (Neden?)
 $= \emptyset \cup (A \cap B \cap C)$ (Neden?)
 $= A \cap B \cap C$

- e. $(A \cap B) \cup [B \cap (C - A)]$
 $= (A \cap B) \cup (A' \cap B \cap C)$ (Neden?)
 $= [(A \cap B) \cup (A' \cap B)] \cap [(A \cap B) \cup C]$ (Neden?)
 $= (A \cup A') \cap B \cap [(A \cap B) \cup C]$ (Neden?)
 $= [B \cap (A \cap B)] \cup (B \cap C)$ (Neden?)
 $= (A \cap B) \cup (B \cap C)$ (Neden?)
 $= (A \cup C) \cap B$ (Neden?)

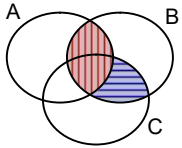
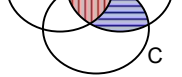
- f. $(A - B) \cup (A - C) \cup (B - C')$
 $= (A \cap B') \cup (A \cap C') \cup (B \cap C)$ (Neden?)
 $= [A \cap (B' \cup C')] \cup (B \cap C)$ (Neden?)
 $= [A \cup (B \cap C)] \cap [(B' \cup C') \cup (B \cap C)]$ (Neden?)
 $= [A \cup (B \cap C)] \cap [(B \cap C)' \cup (B \cap C)]$ (Neden?)
 $= A \cup (B \cap C)$ (Neden?)

- g. $[A \cap (A' \cup B)] \cup [(A \cup B') \cap B]$
 $= (A \cap A') \cup (A \cap B) \cup (A \cap B) \cup (B' \cap B)$
 $= (A \cap B)$

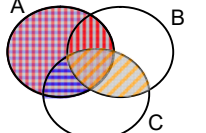

- h. $[(A' \cup B) \cap (B \cup C)] \cup (B' \cap C)$
 $= B \cup (A' \cap C) \cup (B' \cap C)$
 $= B \cup [(A' \cup B') \cap C]$
 $= (B \cup A' \cup B') \cap (B \cup C)$
 $= (B \cup C)$ (Neden?)

Şimdi de Venn şemasından yararlanarak sadeleştirme yapalım :

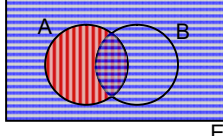
a, b, c, d'yi size bırakıyoruz.

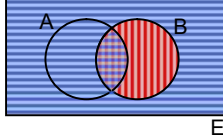
- e. $A \cap B \rightarrow$
 $B \cap (C - A) \rightarrow$

Taralı bölgelerin birleşimi $(A \cup C) \cap B$ 'dir.

- f. $A - B \rightarrow$
 $A - C \rightarrow$
 $B - C' \rightarrow$

Taralı bölgelerin birleşimi $A \cup (B \cap C)$ 'dir.

g. $A \rightarrow$
 $A' \cup B \rightarrow$
 $A \cap (A' \cup B) = A \cap B$ olur.

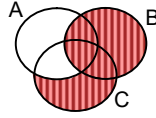
$A \cup B' \rightarrow$
 $B \rightarrow$
 $(A \cup B') \cap B = A \cap B$ olur.

Birleştirirsek,

$$[A \cap (A' \cup B)] \cup [(A \cup B') \cap B] = (A \cap B) \text{ bulunur.}$$

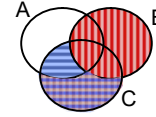
h. $A' \cup B \rightarrow$

$A' \cup B$ kümesinin
 $B \cup C$ ile kesişimi
yandaki taralı
bölge olur.

Taralı bölgeye
 $B' \cap C$ eklenirse,

$$[(A' \cup B) \cap (B \cup C)] \cup (B' \cap C) = B \cup C \text{ elde edilir.}$$

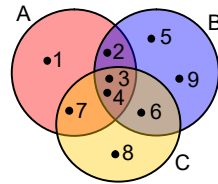

Etkinlik – 36

$$(A \cap B) \cap (A \cap C) = A \cap B \cap C$$

$$\Rightarrow A \cap B \cap C = \{3,4\} \text{ olur.}$$

Buna göre, $A \cap B$, $A \cap C$,
 $B \cap C$ kümeleri
şemaya yerleştirilir.

$(A \cup C) - (B \cup C) = \{1\}$ olduğundan, 1 yalnız A'nın
elemanıdır.

$A \cup C$ kümesinden yararlanarak, yalnız C'nin
elemanı;

$B \cup C$ kümesinden yararlanarak, yalnız B'nin
elemanları yerleştirilir.

Etkinlik – 37

a. $A = \{a,b,c\}$ ve $B = \{d,e\}$ ise

$$A \cup B = \{a,b,c,d,e\} \text{ ve } A \cap B = \emptyset \text{ olur.}$$

Bu durumda;

$$s(A \cup B) = 5, s(A) = 3, s(B) = 2 \text{ ve}$$

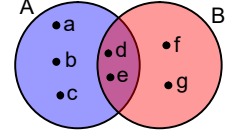
$$s(A \cup B) = s(A) + s(B) \text{ olur.}$$

b. $A = \{a,b,c,d,e\}$ ve

$B = \{d,e,f,g\}$ ise

$$A \cup B = \{a,b,c,d,e,f,g\} \text{ ve}$$

$$A \cap B = \{d,e\} \text{ olur.}$$

$s(A \cup B)$ sayısını bulmak için, işe $s(A) + s(B)$
toplamı ile başlanabilir. $s(A \cap B)$ sayısı - $s(A)$ 'nın
ve $s(B)$ 'nin içinde olmak üzere- iki kere sayılmış
olacağından birini çıkarmak gerekir.

$$s(A \cup B) = s(A) + s(B) - s(A \cap B) \text{ olmalıdır.}$$

Gerçekten; verilen A ve B kümeleri için $s(A) = 5$,

$$s(B) = 4, s(A \cup B) = 7, s(A \cap B) = 2 \text{ olup}$$

$$s(A \cup B) = s(A) + s(B) - s(A \cap B) \text{ eşitliği doğrulanır.}$$

Etkinlik – 38

$$s(A \cup B)$$

$$= \underbrace{s(A - B) + s(A \cap B)}_{s(A)} + \underbrace{s(B - A) + s(A \cap B)}_{s(B)} - s(A \cap B)$$

$$\Rightarrow s(A \cup B) = s(A) + s(B) - s(A \cap B) \text{ olur.}$$

Etkinlik – 39

A, B ve C ayrık kümeler olsaydı,

$$s(A \cup B \cup C) = s(A) + s(B) + s(C) \text{ olurdu.}$$

Genel durumda;

bu toplamda $s(A \cap B)$

hem $s(A)$ 'nin hem $s(B)$ 'nin,

$s(A \cap C)$

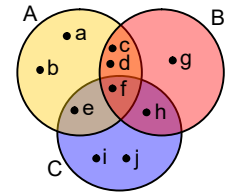
hem $s(A)$ 'nin hem $s(C)$ 'nin,

$s(B \cap C)$

hem $s(B)$ 'nin hem $s(C)$ 'nin içinde

olmak üzere ikişer kere sayılmış olurlar.

Birer kere çıkarmak gerekir:

$$s(A \cup B \cup C) = s(A) + s(B) + s(C) - s(A \cap B) - s(A \cap C) - s(B \cap C) + ?$$

$s(A \cap B \cap C)$ sayısı $s(A)$, $s(B)$, $s(C)$ 'nin içinde olmak üzere üç kere sayılmış;
 $s(A \cap B)$, $s(A \cap C)$, $s(B \cap C)$ 'nin içinde olmak üzere üç kere çıkarılmış olup toplamda bulunmamaktadır.

Bunu eklememiz gerekir:

Buna göre;

$$s(A \cup B \cup C) = s(A) + s(B) + s(C) - s(A \cap B) - s(A \cap C) - s(B \cap C) + s(A \cap B \cap C)$$

bulunur.

Etkinlik – 40

$s(A \cup B \cup C)$ sayısını bulmak için

$$s(A \cup B) = s(A) + s(B) - s(A \cap B)$$

eşitliğinden yararlanacağız:

$$\begin{aligned} s(A \cup B \cup C) &= s(A) + s(B \cup C) - s[A \cap (B \cup C)] \\ \Rightarrow s(A \cup B \cup C) &= s(A) + s(B) + s(C) - s(B \cap C) - s[(A \cap B) \cup (A \cap C)] \\ \Rightarrow s(A \cup B \cup C) &= s(A) + s(B) + s(C) - s(B \cap C) - s[(A \cap B) + s(A \cap C) - s(A \cap B \cap C)] \\ \Rightarrow s(A \cup B \cup C) &= s(A) + s(B) + s(C) - s(A \cap B) - s(A \cap C) - s(B \cap C) + s(A \cap B \cap C) \end{aligned}$$

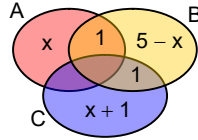
Etkinlik – 41

$A \cap C = \emptyset$ olduğundan,

$$s(A \cap B) = 1 \text{ ve}$$

$$s(B \cap C) = 1$$

değerleri yerlerine yazılmıştır.

$s(A - B) = x$ denirse;

$$s(A \cup B) = 7 \text{ olduğundan } s[B - (A \cup C)] = 5 - x \text{ ve}$$

$$s(B \cup C) = 8 \text{ olduğundan } s[C - (A \cup B)] = x + 1$$

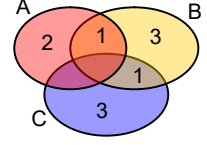
olur.

$s(A \cup C) = 7$ olduğundan,

$$x + 1 + x + 1 + 1 = 7 \Rightarrow x = 2$$

bulunur.

$$s(A \cup B \cup C) = 10 \text{ olur.}$$

Etkinlik – 42

a. Burada; (Ad, Soyadı) ifadesindeki “(..., ...)” sıralamaya özel bir anlam yüklenmiştir.

Ayrıca içine soldan sağa doğru önce ad, sonra soyadı yazılacaktır.

Küme ayırıcının içinde sıra gözetilmediğinden, (İnci, Erol) ifadesi {İnci, Erol} biçiminde yazılırsa; hangisinin ad, hangisinin soyadı olduğu anlaşılmaz.

b. (2,4) ifadesi, 2 numaralı yarışmacının 4. olduğunu;

(4,2) ifadesi, 4 numaralı yarışmacının 2. olduğunu belirtir.

c. (5,7,3) ifadesi, 5 numaralı sokaktaki 7 numaralı apartmanın 5 numaralı dairesi anlamına gelir.

Ayrıca içindeki ilk yer için 3 seçenek, ikinci yer için 2 seçenek, üçüncü yer için 1 seçenek olacağından, bu sayılar $3 \cdot 2 \cdot 1 = 6$ değişik sıra ile yazılabilir.

Öyleyse; zarf hatalı sıralama sonucu 6 değişik adrese gidebilir.

Etkinlik – 43

$$a. K = \{(13, A), (13, B), (13, C), (27, A), (27, B), (27, C), (44, A), (44, B), (44, C)\}$$

$$b. K = \{(x, y) \mid x \in \mathbb{O}, y \in \mathbb{N}\}$$

Etkinlik – 44

$$a. A \times B = \{(a, b), (a, c), (a, d), (a, e), (b, b), (b, c), (b, d), (b, e)\}$$

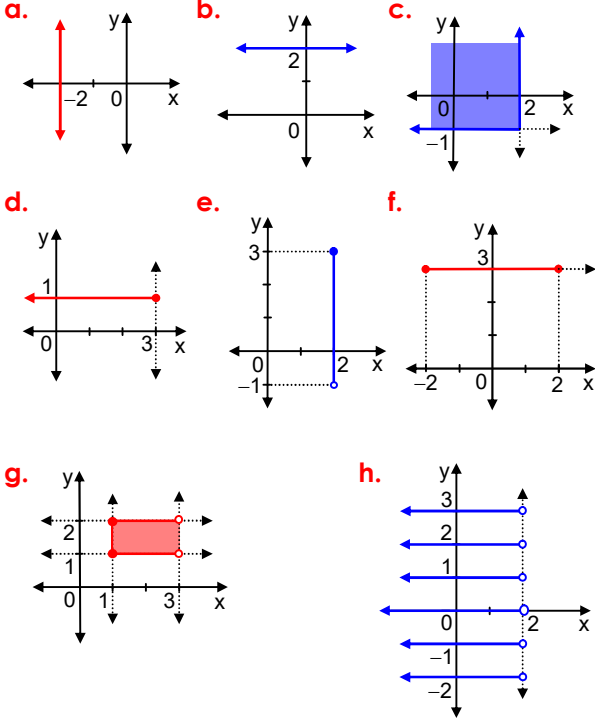
$$B \times A = \{(b, a), (b, b), (c, a), (c, b), (d, a), (d, b), (e, a), (e, b)\}$$

Örneğin; $(a, b) \neq (b, a)$ olduğundan

$A \times B \neq B \times A$ olur.

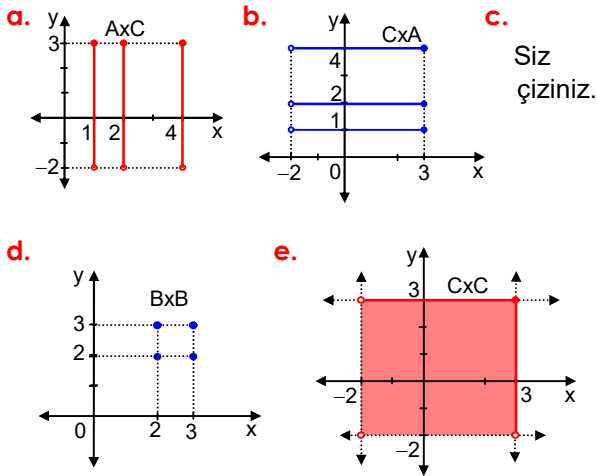
b. $s(A)=2$, $s(B)=4$ ve $s(A \times B)=8$ görülür.
 $s(A \times B) = s(A) \cdot s(B)$ olduğu doğrulanır.

Etkinlik – 45

Etkinlik – 46

Grafiklere göre; $A = \{1,2,4\}$, $B = \{2,3\}$ ve $C = \{x | -2 < x \leq 3, x \in \mathbb{R}\}$ kümeleridir.

Etkinlik – 47

a. $A \times B = \{(-2,-1), (-2,2), (1,-1), (1,2), (3,-1), (3,2)\}$
 $(A \times B) \times C = \{(-2,-1,2), (-2,-1,3), (-2,2,2), (-2,2,3),$
 $(1,-1,2), (1,-1,3), (1,2,2), (1,2,3),$
 $(3,-1,2), (3,-1,3), (3,2,2), (3,2,3)\}$

b. $B \times C = \{(-1,2), (-1,3), (2,2), (2,3)\}$
 $A \times (B \times C) = \{(-2,-1,2), (-2,-1,3), (-2,2,2), (-2,2,3),$
 $(1,-1,2), (1,-1,3), (1,2,2), (1,2,3),$
 $(3,-1,2), (3,-1,3), (3,2,2), (3,2,3)\}$

$(A \times B) \times C = A \times (B \times C)$ olduğuna dikkat ediniz.

Kartezyen çarpım işleminin birleşme özelliği olduğunu kanıtlayacağız.

c. $B \cup C = \{-1,2,3\}$
 $A \times (B \cup C) = \{(-2,-1), (-2,2), (-2,3), (1,-1),$
 $(1,2), (1,3), (3,-1), (3,2), (3,3)\}$

$A \times B = \{(-2,-1), (-2,2), (1,-1), (1,2), (3,-1), (3,2)\}$

$A \times C = \{(-2,2), (-2,3), (1,2), (1,3), (3,2), (3,3)\}$

$A \times (B \cup C) = (A \times B) \cup (A \times C)$

olduğuna dikkat ediniz.

Kartezyen çarpım işleminin birleşim işlemi üzerine dağılıma özelliği olduğunu kanıtlayacağız.

d. $B \cap C = \{2\}$ olur.
 $(B \cap C) \times A$, $B \times A$, $C \times A$, $(B \times A) \cap (C \times A)$
kümeleri yazılırsa;
 $(B \cap C) \times A = (B \times A) \cap (C \times A)$ olduğu görülür.

e. $C - B = \{3\}$ olur.
 $A \times (C - B)$, $A \times C$, $A \times B$, $(A \times C) - (A \times B)$
kümeleri yazılırsa;
 $A \times (C - B) = (A \times C) - (A \times B)$ olduğu görülür.

f. $A \Delta B = \{-2, -1, 1, 2, 3\}$ olur.
 $(A \Delta B) \times C$ ve $(A \times C) \Delta (B \times C)$ kümeleri yazılırsa;
 $(A \Delta B) \times C = (A \times C) \Delta (B \times C)$ olduğu görülür.

Kartezyen çarpım işleminin kesişim işlemi, fark işlemi ve simetrik fark işlemi üzerine dağılıma özelliği olduğunu kanıtlayacağız.

Etkinlik – 48

Yapacağımız ispatlarda, bir önermeden ardışığına geçişteki gerekçeleri belirtmeyeceğiz.

Bu gerekçeleri siz belirtmelisiniz.

a. $A \times (B \cup C)$

$$\begin{aligned} &= \{(x, y) \mid (x \in A) \wedge [(y \in B) \vee (y \in C)]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x \in A) \wedge (y \in B)] \vee [(x \in A) \wedge (y \in C)]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x, y) \in (A \times B)] \vee [(x, y) \in (A \times C)]\} \\ &= (A \times B) \cup (A \times C) \end{aligned}$$

$A \times (B \cup C) = (A \times B) \cup (A \times C)$ önermesi teoremdir.

$(A \cup B) \times C = (A \times C) \cup (B \times C)$ olduğunu da siz gösteriniz.

Kartezyen çarpım işleminin birleşim işlemi üzerine sağdan ve soldan **dağılıma özelliği** vardır.

b. $(A \cap B) \times C$

$$\begin{aligned} &= \{(x, y) \mid (x \in A) \wedge [(x \in B) \wedge (y \in C)]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x \in A) \wedge (x \in B)] \wedge [(y \in C) \wedge (y \in C)]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x \in A) \wedge (y \in C)] \wedge [(x \in B) \wedge (y \in C)]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x, y) \in (A \times C)] \wedge [(x, y) \in (B \times C)]\} \\ &= (A \times C) \cap (B \times C) \end{aligned}$$

$(A \cap B) \times C = (A \times C) \cap (B \times C)$ önermesi teoremdir.

$A \times (B \cap C) = (A \times B) \cap (A \times C)$ olduğunu da siz gösteriniz.

Kartezyen çarpım işleminin kesişim işlemi üzerine sağdan ve soldan **dağılıma özelliği** vardır.

c. $A \times (B - C) = A \times (B \cap C')$

$$\begin{aligned} &= \{(x, y) \mid (x \in A) \wedge [(y \in B) \wedge (y \in C')]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x \in A) \wedge (x \in A)] \wedge [(y \in B) \wedge (y \in C')]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x \in A) \wedge (y \in B)] \wedge [(x \in A) \wedge (y \in C')]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x, y) \in (A \times B)] \wedge [(x, y) \in (A \times C')]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x, y) \in (A \times B)] \wedge [(x, y) \notin (A \times C)]\} \\ &= \{(x, y) \mid [(x, y) \in (A \times B)] \wedge [(x, y) \in (A \times C)']\} \\ &= (A \times B) \cap (A \times C)' \\ &= (A \times B) - (A \times C) \end{aligned}$$

$A \times (B - C) = (A \times B) - (A \times C)$ önermesi teoremdir.

$(A - B) \times C = (A \times C) - (B \times C)$ olduğunu da siz gösteriniz.

d. a ve c'de ispatladığımız teoremleri kullanacağız:

$$\begin{aligned} A \times (B \Delta C) &= A \times [(B - C) \cup (C - B)] \\ &= [A \times (B - C)] \cup [A \times (C - B)] \\ &= [(A \times B) - (A \times C)] \cup [(A \times C) - (A \times B)] \\ &= (A \times B) \Delta (A \times C) \end{aligned}$$

$A \times (B \Delta C) = (A \times B) \Delta (A \times C)$ 'dir.

$(A \Delta B) \times C = (A \times C) \Delta (B \times C)$ olduğunu da siz gösteriniz.

Etkinlik – 49**a.** $(A \times C) \cup (B \times C) = (A \cup B) \times C$

$$\begin{aligned} &= \{1, 2, 3, 4\} \times \{3, 4, 5\} \\ &= \{(1, 3), (1, 4), (1, 5), (2, 3), (2, 4), (2, 5), (3, 3), (3, 4), \\ &\quad (3, 5), (4, 3), (4, 4), (4, 5)\} \end{aligned}$$

b. $(A \times B) \cap (A \times C) = A \times (B \cap C)$

$$\begin{aligned} &= \{1, 2, 3\} \times \{3, 4\} \\ &= \{(1, 3), (1, 4), (2, 3), (2, 4), (3, 3), (3, 4)\} \end{aligned}$$

c. $(A \times C) - (B \times C) = (A - B) \times C$

$$= \{1\} \times \{3, 4, 5\} = \{(1, 3), (1, 4), (1, 5)\}$$

d. $(A \times B) \Delta (A \times C) = A \times (B \Delta C)$

$$\begin{aligned} &= \{1, 2, 3\} \times \{2, 5\} \\ &= \{(1, 2), (1, 5), (2, 2), (2, 5), (3, 2), (3, 5)\} \end{aligned}$$

Etkinlik – 50

a. $A \subset B \Rightarrow \forall x, x \in A \Rightarrow x \in B$ ve **I**
 $C \subset D \Rightarrow \forall y, y \in C \Rightarrow y \in D$ olur. **II**

I ve **II** önermelerine göre;

$$\begin{aligned} \forall (x, y), (x, y) \in A \times C &\Rightarrow (x \in A) \wedge (y \in C) \\ &\Rightarrow (x \in B) \wedge (y \in D) \\ &\Rightarrow (x, y) \in B \times D \text{ olur.} \end{aligned}$$

$$(A \subset B) \wedge (C \subset D) \Rightarrow (A \times C \subset B \times D)$$

önermesi bir teoremdir.

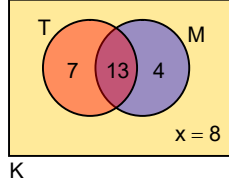
b. $(A \subset B) \Rightarrow (A \times C \subset B \times C)$ önermesi
 $(A \subset B \wedge C \subset C) \Rightarrow (A \times C \subset B \times C)$ olarak yazılırsa;
 önerme **a'**'daki teoreme dönüşür.

c. $(A \subset B) \Rightarrow (A \times A \subset A \times B)$ önermesi
 $(A \subset A \wedge A \subset B) \Rightarrow (A \times A \subset A \times B)$ olarak yazılırsa;
 önerme **a'**'daki teoreme dönüşür.

d. $(A \subset B) \Rightarrow (A \times B \subset B \times B)$ önermesi
 $(A \subset B \wedge B \subset B) \Rightarrow (A \times B \subset B \times B)$ olarak yazılırsa;
 önerme **a'**'daki teoreme dönüşür.

Etkinlik – 51

$s(K) = 32$, $s(T) = 20$,
 $s(M') = 15$, $s(T \cap M)' = 19$
 olarak verilmiştir.

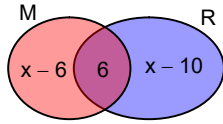
a. $s(M) = s(K) - s(M')$
 $\Rightarrow s(M) = 32 - 15$
 $\Rightarrow s(M) = 17$ olur.

$s(T \cap M) = s(K) - s(T \cap M)' = 32 - 19 = 13$;
 $s(T - M) = s(T) - s(T \cap M) = 20 - 13 = 7$;
 $s(M - T) = s(M) - s(T \cap M) = 17 - 13 = 4$ olur.

b. Bu değerler şemadaki yerlerine yazılırsa,
 $s(K) = 7 + 13 + 4 + x = 32$
 $\Rightarrow x = 8$ bulunur.
 İki dersten de kalan öğrenci sayısı 8'dir.

Etkinlik – 52

$s(M \cup R) = 30$,
 $s(M) = s(R) + 4$,
 $s(M \cap R) = 6$
 olarak verilmiştir.

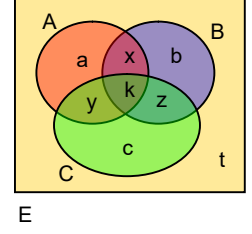
a. $s(M) = x$ denirse, $s(R) = x - 4$ ve
 $s(R - M) = x - 10$ olur.

b. $s(M \cup R) = s(M) + s(R - m)$
 $\Rightarrow 30 = x + x - 10$
 $\Rightarrow x = 20$ bulunur.

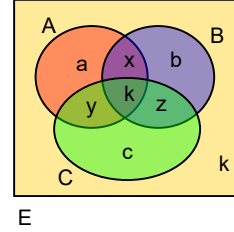
Müzik kursuna katılan öğrenci sayısı 20'dir.

Etkinlik – 53

- a.** $a + b + c$
b. $a + b + c + t$
c. $a + b + c + x + y + z + k$
d. $x + y + z$
e. $x + y + z + a + b + c + t$
f. $x + y + z + k$
g. k
h. $a + b + c + x + y + z + k + t$

Etkinlik – 54

- a.** Satılan gazetelerin toplam sayısı,
 $a + b + c + 2(x + y + z) + 3k$ olur. (Neden?)
b. Toplam daire sayısı,
 $a + b + c + x + y + z + 2k$ olur. (Neden?)
c. En az iki gazete alan daire sayısı,
 $x + y + z + k$ olur. (Neden?)

$$a + b + c + 2(x + y + z) + 3k = 70 \text{ ve}$$

$$a + b + c + x + y + z + 2k = 40 \text{ olduğu verilmiştir.}$$

Bu bilgileri değerlendirerek, en az iki gazete alan daire sayısının 30 olduğu bulunur.
 Bunu açıklayınız.

Etkinlik – 55

a. Şema dört ayrık kümenin birleşimini göstermektedir.

	Türk öğ.	Alman öğ.
Kız öğ.	I	II
Erkek öğ.	III	IV

$$I = \{x \mid x \text{ Türk'tür ve kızdır.}\}$$

$$II = \{x \mid x \text{ Alman'dır ve kızdır.}\}$$

$$III = \{x \mid x \text{ Türk'tür ve erkektir.}\}$$

$$IV = \{x \mid x \text{ Alman'dır ve erkektir.}\}$$

b. Gruptaki öğrencilerin sayısına $10 \cdot x$ denirse,

$$\text{Alman öğrenci sayısı } 10 \cdot x \cdot \frac{30}{100} = 3x ;$$

$$\text{kız öğrenci sayısı } 10 \cdot x \cdot \frac{40}{100} = 4x \text{ olur.}$$

Türk kızlarının sayısına da y denirse, alt kümelerdeki öğrenci sayıları şemada gösterildiği gibi olur.

	Türk öğ.	Alman öğ.
Kız öğ.	y	$4x - y$
Erkek öğ.	$7x - y$	$y - x$

c. Alman erkeklerinin sayısı Türk kızlarının sayısından 3 eksiktir.

$$\text{Buna göre, } y - x + 3 = y \Rightarrow x = 3 \text{ olur.}$$

Gruptaki öğrenci sayısı da,

$$10 \cdot x = 10 \cdot 3 = 30 \text{ bulunur.}$$

d. Türk erkekleri ile Alman kızlarının sayılarının toplamı 19'dur.

$$x = 3 \text{ bulunduğundan}$$

$$(7x - y) + (4x - y) = 19 \Rightarrow y = 7 \text{ olur.}$$